

Promemoria

Miljödepartementet

Åtgärder för att underlätta brådskande ändringar av tillståndsprövade miljöfarliga verksamheter i samband med covid-19

Dnr M2020/00750/Me

Maj 2020

Innehållsförteckning

1	Promemorians huvudsakliga innehåll	4
2	Författningsförslag	5
2.1	Förslag till förordning om ändring i miljöprövningsförordningen (2013:251)	5
2.2	Förslag till förordning om ändring i miljöprövningsförordningen (2013:251)	8
2.3	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd	9
2.4	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd	15
3	Ärendet och dess beredning	16
4	Bakgrund	16
5	Gällande rätt avseende prövning och tillsyn av miljöfarliga verksamheter	16
5.1	Tillstånds- och anmälningsplikt för miljöfarlig verksamhet	16
5.2	Ändring av tillståndsplikt och anmälningsplikt miljöfarlig verksamhet	18
5.3	Miljötillsyn	18
6	Brådskande behov inom sjukvård, krematorieverksamhet med mera	19
6.1	När anmälningsplikt ersätter tillståndsplikt	19
6.2	Ändringen ska vara tidsbegränsad	21
7	Brådskande behov inom fiskodling	22
7.1	När anmälningsplikt ersätter tillståndsplikt	22
7.2	Ändringen ska vara tidsbegränsad	24
8	Anmälan och dess handläggning	24
8.1	Innehållet i anmälan som avser sjukvårdsprodukter, krematorieverksamhet med mera	24
8.2	Innehållet i anmälan om verksamheten som ändras är en industriutsläppsverksamhet	26
8.3	Anmälan innehåller vid ändring av fiskodling	27
8.4	Myndighetens hantering och beslut med anledning av en anmälan	28
9	Ikraftträdande och tidsbegränsad giltighet	31
10	Konsekvenser	31
10.1	Konsekvenser för staten	31
10.2	Konsekvenser för kommunerna	32
10.3	Konsekvenser för regionerna	32
10.4	Konsekvenser för företag och enskilda	33
10.5	Konsekvenser för miljön och människors hälsa	33

10.6	Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges medlemskap i EU.....	34
------	---	----

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian föreslås tillfälliga ändringar i miljöprövningsförordningen (2013:251) och förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Syftet är att snabbare möjliggöra tidsbegränsade ändringar i befintliga tillståndsprövade miljöfarliga verksamheter där behovet av ändring har uppkommit i samband med spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19.

Förslagen innebär att brådskande ändringar ska kunna genomföras tillfälligt i vissa utpekade verksamheter utan att föregås av en tillståndsprövning. Verksamhetsutövare ska kunna anmäla sådana ändringar till tillsynsmyndigheten i stället för att ansöka om tillstånd.

Processlättningen föreslås omfatta krematorier och produktion av sjukvårdsmaterial, medicinsk utrustning samt av andra produkter för att minska smittspridning. Dessutom ska tillfälliga och brådskande ändringar av fiskodlingar få genomföras utan tillstånd om ändringarna inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den [så snart som möjligt, dvs. omkring den 15 juni] 2020 och upphöra att gälla den [30 juni 2021].

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till förordning om ändring i miljöprövningsförordningen (2013:251)

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöprövningsförordningen (2013:251)¹ dels att 1 kap. 4, 11 och 13 §§ ska ha följande lydelse, dels att det ska införas tre nya paragrafer 1 kap. 4 a–4 c §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §

För ändring av en tillståndspliktig verksamhet krävs det också tillstånd, om

1. ändringen i sig innebär en sådan verksamhet eller åtgärd som är tillståndspliktig enligt 2–32 kap., eller

2. ändringen i sig eller tillsammans med tidigare ändringar innebär att en olägenhet av betydelse för människors hälsa eller miljön kan uppkomma.

Tillstånd krävs dock inte om ändringen endast avser lagring av timmer eller annat virke som inte sker på eller nära en vattentäkt, om lagringen behövs med anledning av en storm eller orkan och virket hålls väl avgränsat från annat virke.

I 104 § förordningen (2013:253) om förbränning av avfall finns en bestämmelse om att det krävs tillstånd för att övergå från förbränning av enbart icke-farligt avfall till förbränning av farligt avfall.

4 a §

Trots 4 § krävs det inte tillstånd om en ändring av en tillståndspliktig verksamhet endast avser lagring av timmer eller annat virke som inte sker på eller nära en vattentäkt, om lagringen behövs med anledning av en storm eller orkan och virket hålls väl avgränsat från annat virke.

¹ Förordningen omtryckt 2016:188.

4 b §

Trots 4 § krävs det inte tillstånd om en brådskande ändring av en tillståndspliktig verksamhet behövs på grund av spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 om ändringen avser

1. produktion av sjukvårdsmaterial, medicinsk utrustning eller andra produkter som behövs för att minska smittspridningen, eller

2. krematorieverksamhet som har kvicksilverrening.

Tillstånd för sådana ändringar krävs inte trots att ändringen strider mot tillståndets omfattning eller tidigare meddelade villkor.

En ändring får inte godkännas om den medför att en verksamhet, som inte är en industriutsläppsverksamhet enligt 1 kap. 2 § industriutsläppsförordningen (2013:250), efter ändringen omfattas av en verksamhetskod som är markerad med -i.

Ändringen ska avse en tidsbegränsad period, längst till och med den 31 december 2020. Om det finns synnerliga skäl får perioden förlängas, till och med den 30 juni 2021.

4 c §

Trots 4 § krävs inte tillstånd om en ändring av en verksamhet enligt 3 kap. 1 § behövs och

1. behovet är brådskande till följd av att förutsättningarna för att driva verksamheten har förändrats på grund av spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19, och

2. ändringen i sig inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan enligt 6 kap. 26 § miljöbalken.

Tillstånd för sådana ändringar krävs inte trots att ändringen strider mot tillståndets omfattning eller tidigare meddelade villkor.

Ändringen ska avse en tidsbegränsad period, längst till och med den 31 december 2020.

I 5 kap. 4 § miljöbalken finns det bestämmelser om att en myndighet eller kommun i vissa fall inte får tillåta att en verksamhet som kan påverka vattenmiljön ändras.

11 §

Anmälningsplikten gäller även ändringar av

1. en verksamhet som avses i 3 § eller som omfattas av ett sådant tillstånd utan att vara tillståndspliktig, om *ändringen inte är tillståndspliktig enligt 4 §, eller*

1. en verksamhet som avses i 3 § eller som omfattas av ett sådant tillstånd utan att vara tillståndspliktig, om

a) ändringen inte är tillståndspliktig enligt 4,

b) ändringen är tillståndspliktig enligt 4 § men undantas från tillståndsplikt enligt 4 a–4 c §§, eller

2. en verksamhet som avses i 10 §, om ändringen har betydelse från störningssynpunkt.

13 §

Bestämmelser om anmälningar finns i 22, 24–27 och 46 §§ förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Bestämmelser om anmälningar finns i 22, 24–27 b och 46 §§ förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Denna förordning träder i kraft den [15] juni 2020.

2.2 Förslag till förordning om ändring i miljöprövningsförordningen (2013:251)

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöprövningsförordningen (2013:251) dels att 1 kap. 4 b och 4 c §§ ska upphöra att gälla, dels att 1 kap. 11 och 13 §§ ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt 2.1

Föreslagen lydelse

11 §

Anmälningssplikten gäller även ändringar av

1. en verksamhet som avses i 3 § eller som omfattas av ett sådant tillstånd utan att vara tillståndspliktig, om

a) ändringen inte är tillståndspliktig enligt 4,

b) ändringen är tillståndspliktig enligt 4 § men undantas från tillståndsplikt enligt 4 a–4 c §§, eller

2. en verksamhet som avses i 10 §, om ändringen har betydelse från störningssynpunkt.

1. en verksamhet som avses i 3 § eller som omfattas av ett sådant tillstånd utan att vara tillståndspliktig, om

a) ändringen inte är tillståndspliktig enligt 4,

b) ändringen är tillståndspliktig enligt 4 § men undantas från tillståndsplikt enligt 4 a §, eller

13 §

Bestämmelser om anmälningar finns i 22, 24–27 b och 46 §§ förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Bestämmelser om anmälningar finns i 22, 24–27 och 46 §§ förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Denna förordning träder i kraft den [1 juli 2021].

2.3 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

dels att 26 a och 27 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer 25 g, 25 h, 27 a och 27 b §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 g §

En anmälan som avser en ändring av en verksamhet enligt 1 kap. 4 b § miljöprövningsförordningen (2013:251), ska utöver det som anges i 25 § 1 innehålla

1. uppgifter som visar att ändringen behövs på grund av spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 och att ändringen är brådskande,

2. uppgifter som anges i 8 § och 9 § 1 miljöbedömningsförordningen (2017:966),

3. en redogörelse för alla tillståndsbestämmelser och villkor som gäller för verksamheten enligt tidigare tillstånd och

4. en icke-teknisk sammanfattning över uppgifterna i anmälan.

Om ändringen avser en industriutsläppsverksamhet enligt definitionen i 1 kap 2 § industriutsläppsförordningen (2013:250) och ändringen kan ha en betydande negativ inverkan på människors hälsa eller miljön ska anmälan dessutom innehålla uppgifter

1. om användning av råvaror, andra insatsvaror och ämnen,

2. om energianvändning och energigenerering,

3. om förhållandena inom anläggningens område,

4. om utsläppskällor och typ och mängd av utsläpp,

5. om den teknik och metod som ska förebygga eller minska utsläpp

och en översikt över alternativa tekniker, metoder och åtgärder som övervägts,

6. om åtgärder för att förebygga att avfall uppkommer och åtgärder för att avfall som uppkommer förbehandlas för återanvändning, materialåtervinning och återvinning, och

7. som visar att risken är liten för att verksamheten medför föroreningskada inom det område verksamheten ska bedrivas alternativt en statusrapport i enlighet med 1 kap 23 § industriutsläppsförordningen (2013:250) om en sådan inte redan givits in.

25 h §

En anmälan som avser en ändring av en verksamhet enligt 1 kap. 4 c § miljöprövningsförordningen (2013:251), ska utöver det som anges i 25 § 1 innehålla

1. uppgifter som visar att behovet av ändringen har uppstått som en direkt följd av ändrade förutsättningar för driften av verksamheten på grund av spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19,

2. uppgifter som anges i 8 § och 9 § 1 miljöbedömningsförordningen (2017:966),

3. uppgifter som visar att ändringen inte medför sådan försämring eller sådant äventyr som avses i 5 kap. 4 § första stycket miljöbalken,

4. en redogörelse för alla tillståndsbestämmelser och villkor som gäller för verksamheten enligt tidigare tillstånd, och

5. en icke-teknisk sammanfattning över uppgifterna i anmälan.

26 a §

I fråga om en verksamhet eller åtgärd som anges i 25 § 2 ska den myndighet som handlägger anmälan

I fråga om en verksamhet eller åtgärd som anges i 25 § 2 eller 25 h § ska den myndighet som handlägger anmälan

1. pröva om verksamheten eller åtgärden behöver tillståndsprövas,
2. vid prövningen ta hänsyn till de omständigheter som anges i 10–13 §§ miljöbedömningsförordningen (2017:966), och
3. förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd, om myndigheten finner att verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

27 §

När ett anmälningssärende är tillräckligt utrett och om det behövs, ska den myndighet som handlägger ärendet i ett föreläggande till verksamhetsutövaren besluta om försiktighetsmått eller förbud enligt miljöbalken eller förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd enligt 9 kap. 6 a § miljöbalken.

Myndigheten ska förelägga om försiktighetsmått eller förbud om ärendet avser en sådan verksamhet som behandlar avfall som avses i 25 d § och verksamhetsutövaren inte föreläggs att ansöka om tillstånd. Ett föreläggande om försiktighetsmått ska innehålla uppgifter om de

1. typer och mängder av avfall som får behandlas,
2. metoder för att behandla avfall som får användas,
3. tekniska krav och eventuella övriga krav som är relevanta för platsen ifråga,
4. skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som behövs med hänsyn till verksamheten, den plats som verksamheten bedrivs på och andra omständigheter,
5. åtgärder som behövs för att övervaka och kontrollera verksamheten, och
6. åtgärder som behövs ifråga om avslutning av verksamheten och efterbehandling.

Om myndigheten inte förelägger om försiktighetsmått eller förbud enligt första stycket, ska myndigheten underrätta den som har gjort anmälan om att ärendet inte kommer att leda till någon åtgärd från myndighetens sida.

27 a §

Den myndighet som handlägger ett anmälningsärende som avses i 25 d § ska, när ärendet är tillräckligt utrett, förelägga om försiktighetsmått eller förbud om ärendet avser en sådan verksamhet som behandlar avfall och verksamhetsutövaren inte föreläggs att ansöka om tillstånd. Ett föreläggande om försiktighetsmått ska innehålla uppgifter om de

1. typer och mängder av avfall som får behandlas,

2. metoder för att behandla avfall som får användas,

3. tekniska krav och eventuella övriga krav som är relevanta för platsen ifråga,

4. skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som behövs med hänsyn till verksamheten, den plats som verksamheten bedrivs på och andra omständigheter,

5. åtgärder som behövs för att övervaka och kontrollera verksamheten, och

6. åtgärder som behövs ifråga om avslutning av verksamheten och efterbehandling.

27 b §

Den myndighet som handlägger ett anmälningsärende om ändring av verksamhet enligt 1 kap. 4 a, 4 b eller 4 c § miljöprövningsförordningen (2013:251) ska handlägga ärendet skyndsamt och ska när ärendet är tillräckligt utrett, besluta om att godkänna anmälan, eller vid behov förelägga om försiktighetsmått eller förbud om verksamhetsutövaren inte föreläggs att ansöka om tillstånd. Ett föreläggande ska ange den tid den ändrade verksamheten får bedrivas.

Ett föreläggande om försiktighetsmått ska, i det fall verksamheten avser en industriutsläppsverksamhet och ändringen kan ha en betydande negativ inverkan på människors hälsa eller miljön, utöver uppgifter i första stycket innehålla

1. de tillkommande skyddsåtgärder, begränsningar, försiktighetsmått, tillåtna utsläpp och begränsningsvärden som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att ändringen eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön,

2. tillkommande åtgärder för hantering av kemiska produkter i verksamheten om hanteringen kan medföra olägenheter för den yttre miljön.

3. tillkommande åtgärder som behövs för att övervaka och kontrollera verksamheten med mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod angivet,

4. tillkommande åtgärder för hantering och kontroll av avfall som genereras i verksamheten, och

5. åtgärder som behövs ifråga om att avsluta och efterbehandla den ändrade verksamheten.

Därutöver ska den myndighet som handlägger en anmälan enligt 4 c § miljöprövningsförordningen (2013:251), även pröva verksamheten enligt vad som följer av 26 a §.

Denna förordning träder i kraft den [15] juni 2020.

2.4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

dels att 25 g, 25 h och 27 b §§ ska upphöra att gälla,

dels att 26 a § ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt 2.3

Föreslagen lydelse

26 a §

I fråga om en verksamhet eller åtgärd som anges i 25 § 2 *eller* åtgärd som anges i 25 § 2 ska den 25 h § ska den myndighet som myndighet som handlägger handlägger anmälan anmälan

1. pröva om verksamheten eller åtgärden behöver tillståndsprövas,
2. vid prövningen ta hänsyn till de omständigheter som anges i 10–13 §§ miljöbedömningsförordningen (2017:966), och
3. förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd, om myndigheten finner att verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Denna förordning träder i kraft den [1 juli 2021].

3 Ärendet och dess beredning

En arbetsgrupp i Miljödepartementet har undersökt behovet av ändringar i miljöprövningssystemet med anledning av spridningen av det nya coronaviruset som orsakar sjukdomen covid-19 och dess effekter. Under arbetet har samråd skett med bland annat länsstyrelserna, Naturvårdsverket och Avfall Sverige.

4 Bakgrund

Det nya coronaviruset orsakar sjukdomen covid-19, som är en sjukdom som i de svåraste fallen har en dödlig utgång. Virusets spridning är mycket snabbt och Världshälsoorganisationen (WHO) deklarerade den 11 mars 2020 att utbrottet av covid-19 är en pandemi. WHO har understrukit vikten av att världens länder gör vad de kan för att minska spridningstakten och på det sättet ge sjukvården mer tid att behandla de patienter som behöver vård.

Sverige och omvärlden befinner sig i en mycket svår situation och måste planera för och genomföra extraordinära åtgärder. Regeringen beslutade den 1 februari 2020 att smittskyddslagens (2004:168) bestämmelser om allmänfarliga och samhällsfarliga sjukdomar ska tillämpas på infektion med coronaviruset 2019-nCoV (SARS-CoV-2), dvs. det coronavirus som orsakar covid-19. Beslutet ger Folkhälsomyndigheten respektive smittskyddsläkaren i varje region en möjlighet att besluta om vissa extraordinära smittskyddsåtgärder om ett sådant behov skulle uppstå.

Pågående situation med global spridning av coronaviruset kräver stora ansträngningar av många aktörer i samhället för att hantera och minska de negativa effekterna av pandemin. Det måste säkerställas att alla adekvata åtgärder kan vidtas för att dels förhindra eller minska spridningen av viruset, dels på bästa sätt ge vård åt de som drabbas av sjukdomen covid-19. De förändrade förutsättningarna och behoven som pandemin orsakar påverkar i vissa fall tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet.

5 Gällande rätt avseende prövning och tillsyn av miljöfarliga verksamheter

5.1 Tillstånds- och anmälningsplikt för miljöfarlig verksamhet

Enligt gällande miljölagstiftning krävs tillstånd eller anmälan för att påbörja miljöfarliga verksamheter. Krav på tillstånd följer av 9 kap. miljöbalken vilket preciserats närmare i miljöprövningsförordningen. I förordningen regleras vilka verksamheter som omfattas av tillståndsplikt (A eller B) och vilka verksamheter som omfattas av anmälningsplikt (C).

Många verksamheter är i miljöprövningsförordningen också markerade med ett ”-i” vilket indikerar att de är industriutsläppsverksamheter och därför omfattas av ytterligare bestämmelser, bland annat industriutsläppsförordningen (2013:250) och i förekommande fall slutsatser om bästa tillgängliga teknik som beslutas under Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU av den 24 november 2010 om industriutsläpp (samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar), det s.k. industriutsläppsdirektivet.

Det svenska regelverket är en del av genomförandet av EU-rättsakter, däribland Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt, det s.k. MKB-direktivet, och det nyss nämnda industriutsläppsdirektivet. Både MKB-direktivet och industriutsläppsdirektivet reglerar krav på tillståndsprövning samt redovisning och bedömning av miljökonsekvenser inför tillståndsbeslut.

Tillståndsplikten innebär att en förprovning ska ske av en verksamhet eller åtgärds miljöeffekter innan den får starta, (1 kap. 3 § miljöprövningsförordningen). En verksamhet som omfattas av tillståndsplikt B provas av miljöprövningsdelegationen vid länsstyrelsen och verksamheter som omfattas av tillståndsplikt A provas av mark- och miljödomstol. En tillståndsprövning ska föregås av samråd, i vissa fall en miljöbedömning, kungörelse av ansökan, skriftväxling m.m. Genom prövningen erhålls ett rättskraftigt tillstånd i vilket förutsättningarna för att bedriva verksamheten regleras genom villkor. Ett tillstånd kan vara tidsbegränsat men många tillstånd gäller utan tidsbegränsning. Ett tillstånd kan under vissa förutsättningar ändras på initiativ av verksamhetsutövaren, antingen genom en ansökan om ändring av tillstånd eller en anmälan om ändring av tillstånd.

För anmälningspliktiga verksamheter eller anmälningspliktiga ändringar av verksamheter gäller att verksamheten eller åtgärden inte får påbörjas utan att vara anmäld till tillsynsmyndigheten, (1 kap. 10–11 §§ miljöprövningsförordningen). Sådan verksamhet kan påbörjas tidigast sex veckor från det att anmälan gavs in till tillsynsmyndigheten om inte tillsynsmyndigheten bestämmer annat (9 kap. 6 c § miljöbalken). För verksamheter som omfattas av MKB-direktivets krav på bedömning av om en verksamhet kan antas medföra betydande miljöpåverkan gäller att tillsynsmyndigheten måste bedöma att verksamheten kan antas innebära betydande miljöpåverkan innan den får påbörjas (25 § 2 och 26 a §§ förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd). Om verksamheten kan antas innebära betydande miljöpåverkan ska verksamhetsutövaren föreläggas att ansöka om tillstånd.

Regleringen med tillstånds- och anmälningsplikt syftar till att säkerställa att effekterna av en miljöfarlig verksamhet ska kunna provas i varje enskilt fall innan verksamheten påbörjas och att säkerställa allmänhetens deltagande. Vilket underlag som ska ligga till grund för prövningen regleras bland annat i 6 och 22 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (2017:966). Bedömning av en verksamhets miljöeffekter ska relatera till den specifika verksamheten och förutsättningarna i miljön vid en prövning i varje enskilt fall.

5.2 Ändring av tillståndspliktig och anmälningsskyldig miljöfarlig verksamhet

Det krävs tillstånd för att ändra en tillståndspliktig verksamhet om ändringen i sig innebär en sådan verksamhet eller åtgärd som är tillståndsskyldig enligt 2–32 kap. miljöprövningsförordningen, eller om ändringen i sig eller tillsammans med tidigare ändringar innebär att en olägenhet av betydelse för människors hälsa eller miljön kan uppkomma (1 kap. 4 § miljöprövningsförordningen). Om tillstånd krävs kan ändring av tillståndsskyldiga verksamheter ske genom att hela verksamheten tillståndsprövas på nytt eller i vissa fall genom en prövning av själva ändringen, s.k. ändringstillstånd (16 kap. 2 a § miljöbalken).

En utökning av ett tillstånds kapacitet är åtgärder som kräver tillstånd enligt 1 kap. 4 § miljöprövningsförordningen. Detsamma gäller generellt vid ändring av villkor såsom vid omställning av en verksamhet från en viss produktion till en annan produktion.

Enligt industriutsläppsdirektivet gäller krav på tillstånd för väsentliga ändringar av en verksamhet (artikel 20). En väsentlig ändring är en ändring som kan ha en betydande negativ inverkan på människors hälsa eller miljön (artikel 3.9). Enligt MKB-direktivet gäller alltid krav på miljöbedömning och tillstånd för ändringar som antas innebära betydande miljöpåverkan av vissa verksamheter eller om ändringen i sig är en sådan verksamhet som alltid kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Mindre ändringar som inte uppfyller kraven för tillståndsskyldighet kan hanteras genom anmälan (1 kap. 4 och 11 §§ miljöprövningsförordningen).

5.3 Miljötillsyn

Tillsynen ska säkerställa syftet med miljöbalken och föreskrifter som har meddelats med stöd av balken (26 kap. 1 § första stycket miljöbalken). Tillsynsmyndigheten ska för detta ändamål, på eget initiativ eller efter anmälan, i nödvändig utsträckning kontrollera efterlevnaden av reglerna och besluten och vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse. I fråga om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet som omfattas av tillstånd ska tillsynsmyndigheten även fortlöpande bedöma om villkoren är tillräckliga (26 kap. 1 § andra stycket). Tillsynsmyndigheten ska också genom rådgivning, information och liknande verksamhet skapa förutsättningar för att balkens ändamål ska kunna tillgodoses (26 kap. 1 § tredje stycket). Vilka åtgärder som behövs för rättelse är upp till tillsynsmyndigheten att bedöma.

Ansvar för tillsyn framgår av miljöbalken (26 kap. 3 §). Den närmare fördelningen av ansvaret för tillsyn och tillsynsvägledning inom olika områden framgår av miljötillsynsförordningen (2011:13). Särskilda krav ställs på tillsynen av industriutsläppsverksamheter (1 kap. 10 a § miljötillsynsförordningen). Den operativa tillsynen utförs till övervägande del av länsstyrelser och kommuner. Det är länsstyrelserna som har ansvar för tillsyn över tillståndsskyldiga miljöfarliga verksamheter, men tillsynen kan överlåtas till en kommun. En stor del av tillsynen är i dag överlåten till kommunerna.

Tillsynsmyndigheter kan i fråga om tillståndspliktiga verksamheter hantera viss ändrad produktion inom ramen för ”anmälan om mindre ändring av verksamheten” förutsatt att detta ryms i tillståndet och varit föremål för prövning. Tillsynsmyndigheten kan till viss del hantera t.ex. tidsfrister för miljörapporter och avgifter vilket även kan vara aktuellt för verksamheter som inte är tillståndspliktiga. Men för flera frågor som kan uppkomma till följd av ändrad produktion eller omställning saknar tillsynsmyndigheten befogenhet att godkänna eller fatta beslut om ändringar eller ge dispenser.

6 Brådskande behov inom sjukvård, krematorieverksamhet med mera

6.1 När anmälningsplikt ersätter tillståndsplikt

Förslag: En tillståndspliktig verksamhet ska få ändras efter anmälan i stället för tillståndsprövning om behovet av ändringen är brådskande och ändringen behövs på grund av spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19. Ändringen ska avse

1. produktion av sjukvårdsmaterial, medicinsk utrustning eller andra produkter som behövs för att minska smittspridningen, eller
2. krematorieverksamhet som har kvicksilverrening.

Ändringar får innebära en utökning av tillståndets omfattning eller ändring av tidigare meddelade villkor.

Skälen för förslaget

Ändring av tillståndspliktiga verksamheter

För att underlätta för verksamheter att snabbt kunna vidta ändringar som behövs för att möta snabbt förändrade behov av produkter och funktioner som uppstår till följd av spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 är det viktigt att underlätta förfarandet för ändring av dessa verksamheter.

Förslaget möjliggör anmälan av en ändring som annars skulle vara tillståndspliktig. En tillståndsprövning är tidskrävande och kräver ett relativt omfattande underlag, se avsnitt 5. Genom ändringen ökar förutsättningarna för att snabbt kunna stärka produktion av produkter som krävs i sjukvården och för att minska smittspridning samt andra funktioner som behövs såsom krematorier.

Det finns både befintliga tillståndsprövade verksamheter som producerar efterfrågade produkter som skulle kunna öka sin produktion och verksamheter som med mindre ändringar skulle kunna ställa om till produktion av bristprodukter. Ett tillstånd begränsar vilken verksamhet som får bedrivas och vilken påverkan på omgivning som är tillåten. Bestämmelsen i 1 kap. 4 § miljöprövningsförordningen (2013:251) har enligt rättspraxis en sådan innebörd att ändringar som går utöver tillståndets omfattning och villkor inte är möjliga att hantera genom ett

anmälningsförfarande. Nuvarande förslag innebär en möjlighet för verksamhetsutövaren att tillfälligt kunna hantera sådana ändringar som går utöver tillståndets omfattning och villkor genom ett anmälningsförfarande, dvs. förslagets utrymme för vad som får hanteras genom en anmälan skiljer sig från hur det utrymmet ser ut i andra fall. Syftet är att tillgodose brådskande behov i den nu aktuella krisen. Det utökade utrymmet följer av utformningen av 1 kap. 4 b och 4 c §§ miljöprövningsförordningen och upphör att gälla när de aktuella bestämmelserna upphör.

Behov till följd av spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19

En förutsättning för att en anmälan ska få göras i stället för att ansöka om tillstånd för ändring av en tillståndspliktig verksamhet är att behovet av ändring har uppkommit i samband med spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 samt att ändringen är brådskande. Det aktuella behovet som ska tillgodoses genom en ändring i en befintlig verksamhet måste vara en direkt följd av spridningen av viruset.

Behovet av ändringen måste även vara brådskande för att stärka viss utpekad produktion eller funktion. Det kan till exempel avse att behovet av en viss produkt ökat mycket snabbt, på ett sätt som inte kunnat förutses eller varit rimligt att planera under normala omständigheter, t.ex. produkter som behövs för att säkerställa sjukvårdspersonalens hälsa vid omhändertagande av patienter. En annan omständighet som bör beaktas är om det finns eller funnits tid att ansöka om tillstånd.

Produktion av sjukvårdsmaterial och liknande produkter

En konsekvens av spridningen av det nya coronaviruset är en kraftigt ökad efterfrågan på produkter till sjuk- och hälsovården, till exempel skyddsutrustning, desinfektionsmedel, provtagningsmaterial och respiratorer. Tillståndsplikten för sådana verksamheter regleras i bland annat 9, 12, 13, 19 och 20 kap. miljöprövningsförordningen. Det är verksamheter som i stor utsträckning omfattas av både MKB-direktivet och industriutsläppsdirektivet, vilket ställer krav på t.ex. underlag i anmälan och myndighetens beslut (se avsnitt 8 samt 10.6). I inledningen av den nu aktuella pandemin har vårdinrättningar, serviceboenden, myndigheter med ansvar för försörjningen av material för sjukvård samt enskilda producenter konstaterat att nuvarande försörjningskanaler och kapacitet inte varit tillräckliga för att tillgodose det mycket snabbt ökade behovet av utrustning. Möjligheten till sedvanlig import har begränsats genom handelsrestriktioner och exportförbud i andra länder. Behovet av inhemsk produktion har därför ökat. Viss omställning har redan skett för att försöka möta den ökade efterfrågan.

Personlig skyddsutrustning som inte klassificeras som medicintekniska produkter (jämför lagen [1993:584] om medicintekniska produkter) regleras i Arbetsmiljöverkets föreskrifter, bland annat i Användning av personlig skyddsutrustning (AFS 2001:3). Med uttrycket medicinsk utrustning avses i detta fall både personlig skyddsutrustning och medicintekniska produkter. Bestämmelsen avser behov såväl inom hälso- och sjukvården som inom socialtjänsten med anledning av spridningen av det

virus som orsakar sjukdomen covid-19. Med uttrycket andra produkter för att minska smittspridningen avses till exempel enskilda behov av desinfektionsmedel.

Krematorium

Spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 har hittills i år medfört en ökning av antalet personer som avlidit i vissa av landets regioner. Detta innebär att covid-19 ökar belastningen på krematorierna.

Långväga transport inför kremering är både resurskrävande, administrativt krångligt samt kostsamt och bedöms inte alltid lämpligt. Tillstånden för krematorier har olika utformning men innehåller vanligtvis en begränsning i antalet kremeringar som får ske per år. Vissa tillstånd har villkor som innebär att antalet kremeringar får överskridas efter tillsynsmyndighetens godkännande, bland annat vid pandemier eller större olyckor som medför ett stort antal avlidna. Beroende på hur krematoriernas tillstånd är utformade är möjligheten att möta den ökade belastningen inte alltid möjlig utan villkorsändring.

Krematorier innebär miljöpåverkan främst genom utsläpp till luft av bland annat kvicksilver, koloxid och förbrända kolväteföreningar. Kvicksilver är bland de farligaste miljögifterna. Merparten men inte alla krematorier har rökgasrening med avskiljning av kvicksilver. För att begränsa miljöpåverkan är det lämpligt att driftsökningar av krematorieverksamhet genomförs där sådan reningsutrustning finns.

6.2 Ändringen ska vara tidsbegränsad

Förslag: En ändring av en tillståndspliktig verksamhet som sker genom anmälan i samband med spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 ska avse en tidsbegränsad period, längst till utgången av december 2020. Om det finns synnerliga skäl, får perioden förlängas till och med den 31 mars 2021.

Skälen för förslaget: Spridningen av det nya coronaviruset som orsakar sjukdomen covid-19 bedöms innebära speciella förutsättningar och behov under en begränsad tid. Eftersom behovet av ändring är begränsat till tiden för spridningen av viruset, motiverar det en tidsbegränsning av de ändringar som medges. Tidsbegränsningen medför även att ett enklare förfarande är acceptabelt för prövning av vissa ändringar.

Tillsynsmyndigheten ska i varje enskilt fall bedöma för hur lång tid en ändring bör medges. En ändring får medges längst t.o.m. den 31 december 2020.

Det är svårt att överblicka hur spridningen av viruset kommer att utvecklas över tid. Enligt bestämmelsen möjliggörs därför en förlängning av beslutet om tre månader efter tilläggsanmälan. En förlängning kräver att verksamhetsutövaren anmäler behovet av förlängning och att tillsynsmyndigheten fattar ett nytt beslut. För ett beslut om förlängning krävs att det föreligger synnerliga skäl. Synnerliga skäl till förlängning kan vara att det, utöver att krisen fortgår längre än vad som har kunnat förutses, fortsatt är ett underskott avseende sjukvårdsmaterial eller andra produkter

och funktioner som behövs till följd av spridningen av viruset. I bedömningen bör också vägas in om det finns eller funnits tid att ansöka om tillstånd för en fortsatt ändrad verksamhet.

I det fall en verksamhetsutövare önskar att permanenta en tillfällig ändring som anmälts i enlighet med författningsförslagen ska verksamhetsutövaren i stället ansöka om tillstånd för verksamheten.

7 Brådskande behov inom fiskodling

7.1 När anmälningsplikt ersätter tillståndsplikt

Förslag: En tillståndspliktig verksamhet för fiskodling eller övervintring av fisk ska få ändras efter anmälan i stället för tillståndsprövning, om behovet är brådskande och har uppstått som en direkt följd av ändrade förutsättningar för driften av verksamheten på grund av spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 och ändringen inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Skälen för förslaget

Tidsbegränsad ändring av tillståndspliktig verksamhet

Med anledning av nuvarande pandemi har efterfrågan på matfisk från svenska vattenbrukare minskat markant. Det beror på att matfisken normalt distribueras till hotell- och restaurangbranschen eller exporteras och att samtliga distributionskanaler i princip har upphört samtidigt. Detta har skapat stora utmaningar för branschen.

Vattenbrukarna försöker hitta sätt att anpassa verksamheten för att kunna ta upp fisken ur kassarna i sådan takt att tillståndsvillkoren kan innehållas. Det gäller till exempel att finna nya distributionskanaler när nuvarande distribution har minskat kraftigt. Det är dock svårt att på kort tid och under rådande förutsättningar ställa om verksamheten.

Så snart vattnet blir varmare ökar fiskens tillväxttakt och mer foder kommer att krävas. Tillåten fodermängd och/eller biomassa regleras i verksamheternas miljötillstånd. För att inte överskrida villkoren i tillståndet behöver fisk tas upp. Om fisken inte kan säljas vidare finns det risk för att den går till djurfoder eller till destruktion.

För att undvika att stora mängder livsmedel går till spillo och skapa möjligheter för verksamhetsutövarna att hitta nya distributionskanaler, finns det skäl att underlätta förfarandet för tillfälliga ändringar av dessa verksamheter och dess tillstånd. Tidsbegränsade ändringar av tillståndspliktiga verksamheter för fiskodling eller övervintring av fisk bör därför få ske efter anmälan i stället för tillståndsprövning. En förutsättning för det bör dock vara att behovet av ändringen är brådskande och att det har uppstått som en direkt följd av att spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19.

Ändringen ska inte kunna antas medföra betydande miljöpåverkan

Förslaget innebär att tillfälliga ändringar av tillståndspliktiga verksamheter för fiskodling och övervintring av fisk i vissa fall kan ske efter anmälan istället för tillståndsprövning.

Enligt MKB-direktivet ska det ställas krav på tillstånd med föregående miljöbedömning för intensiv fiskodling om verksamheten kan antas medföra betydande miljöpåverkan. En bedömning av om verksamheten eller ändringen kan antas medföra betydande miljöpåverkan ska göras i varje enskilt fall. Undantag från direktivets bestämmelser får ske för åtgärder som direkt hör samman med åtgärder som enbart avser beredskapen vid civila olyckor och kriser, om direktivets krav skulle inverka negativt på dessa syften. Åtgärder för att underlätta för vattenbrukarna under nuvarande pandemi kan dock inte anses utgöra en sådan beredskap som åsyftas i MKB-direktivet. Genom att begränsa processlättningen till att enbart omfatta ändringar som inte i sig kan antas medföra betydande miljöpåverkan säkerställer Sverige att de krav som följer av MKB-direktivet inte åsidosätts.

Ändringen får inte medföra en otillåten försämring av vattenmiljön eller äventyra möjligheten att uppnå en miljökvalitetsnorm för vatten

En myndighet eller en kommun får enligt 5 kap. 4 § miljöbalken inte tillåta att en verksamhet eller en åtgärd påbörjas eller ändras om detta, trots åtgärder för att minska föroreningar eller störningar från andra verksamheter, ger upphov till en sådan ökad förorening eller störning som innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller som har sådan betydelse att det äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm. 5 kap. 4 § genomför bestämmelser i det s.k. ramdirektivet för vatten (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område.

Fiskodling i öppna kassar påverkar miljön negativt främst beroende på utsläpp av näringsämnen som bidrar till övergödning. Det är därför viktigt att tillfälliga ändringar av tillstånden inte medför en för omfattande miljöpåverkan. Mot bakgrund av att det är tillfälliga ändringar som kan medges med förslaget och enbart sådana som inte kan antas innebära betydande miljöpåverkan, bedöms dock konsekvenserna för vattenmiljön vara begränsade och lättningen i tillståndsplikten som motiverad utifrån rådande situation. Tillsynsmyndighetens skyldighet att beakta konsekvenserna för vattenmiljön bör dock förtydligas genom en hänvisning till 5 kap. 4 § miljöbalken.

7.2 Ändringen ska vara tidsbegränsad

Förslag: En ändring av en tillståndspliktig verksamhet för fiskodling eller övervintring av fisk i samband med spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 ska avse en tidsbegränsad period, längst till och med utgången av december 2020.

Skälen för förslaget: Spridningen av det nya coronaviruset bedöms innebära att speciella förutsättningar och behov uppstår för vattenbrukarna under en begränsad tid. Eftersom behovet av ändring är begränsat i tiden, motiverar det en tidsbegränsning av de ändringar som medges. Tidsbegränsningen medför även att ett enklare förfarande är acceptabelt för prövning av vissa ändringar.

Tillsynsmyndigheten ska i varje enskilt fall bedöma för hur lång tid en ändring bör medges. En ändring får medges längst t.o.m. den 31 december 2020. Önskar en verksamhetsutövare permanenta en ändring som anmälts i enlighet med författningsförslaget ska verksamhetsutövaren ansöka om tillstånd för verksamheten.

8 Anmälan och dess handläggning

8.1 Innehållet i anmälan som avser sjukvårdsprodukter, krematorieverksamhet med mera

Förslag: En anmälan som avser produktion av sjukvårdsmaterial m.m. eller krematorieverksamhet ska innehålla de uppgifter, ritningar och tekniska beskrivningar som behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna bedöma den miljöfarliga verksamhetens och ändringens art, omfattning och miljöeffekter. Uppgifter om tillståndsbestämmelser och villkor enligt gällande tillstånd ska redovisas. Anmälan ska omfatta uppgifter som visar att behovet av ändring uppkommit i samband med spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 och att ändringen är brådskande. Av anmälan ska framgå:

- verksamhetens eller åtgärdens utformning, omfattning och lokalisering samt rivningsarbeten, om sådana kan förutses,
- vilka åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa negativa miljöeffekter,
- miljöns känslighet i de områden som kan antas bli påverkade,
- vad i miljön som kan antas bli betydligt påverkat,
- de betydande miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser, och
- verksamhetsutövarens bedömning av om en betydande miljöpåverkan kan antas.

Vidare ska en icke-teknisk sammanfattning finnas i anmälan.

Skälen för förslaget: Att en ändring ska få göras efter anmälan i stället för tillståndsprövning innebär en lättnad i processuella krav men också en lättnad avseende det underlag en verksamhetsutövare behöver presentera. Att underlaget i anmälan är tillräckligt är dock en förutsättning för att tillsynsmyndigheten ska kunna göra en bedömning av om ändringen ska godkännas eller det finns anledning att förelägga verksamhetsutövaren att vidta skyddsåtgärder eller genomföra andra förändringar på grund av den planerade ändringen av verksamheten.

För tillståndsprövade verksamheter finns efter prövningen ett skriftligt underlag om verksamheten och omgivningens känslighet som kan uppdateras, kompletteras och presenteras i en anmälan om ändring. Tack vare det befintliga underlaget har verksamhetsutövaren möjlighet att i de flesta fall relativt snabbt ta fram de uppgifter som behövs i anmälan om ändring.

En förutsättning för att en anmälan ska få göras i stället för att ansöka om tillstånd för ändring av en tillståndspliktig verksamhet i enlighet med vad som beskrivits i avsnitt 6.1 och 6.2 är att ändringen behövs med anledning av spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 samt att ändringen är brådskande. För att tillsynsmyndigheten ska kunna bedöma om så är fallet måste verksamhetsutövaren, utöver de uppgifter som alltid ska ingå i en anmälan enligt 25 § 1 förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och miljöskydd bland annat visa att behovet av ändring har uppkommit i samband med spridningen av det nya coronavirus som orsakar sjukdomen covid-19. Verksamhetsutövaren bör när det gäller behovet av ändringen inhämta och redovisa länsstyrelsens bedömning (se även avsnitt 8.4).

Innehållet i anmälan ska belysa ändringen och skillnaden mellan befintlig verksamhet och den tillkommande verksamheten vad gäller miljö- och hälsomässiga aspekter som ändringen medför, försiktighetsmått som vidtas och bolagets förslag på begränsningar. Omfattningen av de uppgifter som krävs enligt 8 § och 9 § 1 miljöbedömningsförordningen ska således vara proportionerliga mot ändamålet. En redogörelse för alla tillståndsbestämmelser och villkor som gäller för verksamheten enligt tidigare tillstånd liksom en icke-teknisk sammanfattning underlättar myndighetens handläggning.

8.2 Innehållet i anmälan om verksamheten som ändras är en industriutsläppsverksamhet

Förslaget: Om ändringen avser en industriutsläppsverksamhet och ändringen kan ha en betydande negativ inverkan på människors hälsa eller miljön ska anmälan dessutom innehålla uppgifter om

- användning av råvaror, andra insatsvaror och ämnen,
- energianvändning och energigenerering,
- förhållandena inom anläggningens område,
- utsläppskällor och typ och mängd av utsläpp,
- den teknik och metod som ska förebygga eller minska utsläpp och en översikt över alternativ teknik, metoder och åtgärder som övervägts, och
- åtgärder för att förebygga, förbehandla för återanvändning, materialåtervinning och återvinning av avfall som anläggningen ger upphov till.

Anmälan ska också innehålla uppgifter som visar att risken är liten för att verksamheten medför föroreningsskada inom det område verksamheten ska bedrivas alternativt en så kallad statusrapport om en sådan inte redan getts in. Med statusrapport avses en skriftlig rapport som redovisar de föroreningar som förekommer i mark och grundvatten inom det område där verksamheten bedrivs eller avses att bedrivas, hur området används när statusrapporten upprättas, tillgänglig information om tidigare användning av området, och mark- och grundvattenmätningar som avspeglar förhållandena i området.

Skälen för förslaget: Om ändringen kan ha en betydande negativ inverkan på människors hälsa och miljö utlöses kravet på tillstånd i industriutsläppsdirektivet. För att tillsynsmyndigheten ska kunna fatta ett beslut som kompletterar befintligt tillstånd och uppfyller kraven på tillståndets innehåll behövs uppgifter om användning av råvaror, andra insatsvaror och ämnen, om energianvändning och energigenerering, om förhållandena inom anläggningens område, om utsläppskällor och typ och mängd av utsläpp, om den teknik och metod som ska förebygga eller minska utsläpp och en översikt över alternativ teknik med referens till beslutade slutsatser om bästa tillgängliga teknik för verksamheten, metoder och åtgärder som övervägts samt om åtgärder för att förebygga, förbehandla för återanvändning, materialåtervinning och återvinning av avfall som anläggningen ger upphov till. Därtill behöver en verksamhetsutövare som ännu inte upprättat och gett in en statusrapport enligt 1 kap. 23 § industriutsläppsförordningen göra det alternativt redovisa uppgifter som visar att risken är liten för att verksamheten medför föroreningsskada inom det område verksamheten ska bedrivas.

De särskilda krav som ställs på industriutsläppsverksamheter medför att endast en befintlig industriutsläppsverksamhet kan ställa om till en annan industriutsläppsverksamhet med stöd av den anmälan som nu föreslås. För nyetablering av en industriutsläppsverksamhet krävs fortfarande tillstånd.

8.3 Anmälan innehåll vid ändring av fiskodling

Förslag: En anmälan som avser fiskodling ska innehålla de uppgifter, ritningar och tekniska beskrivningar som behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna bedöma den miljöfarliga verksamhetens och ändringens art, omfattning och miljöeffekter. Uppgifter om tillståndsbestämmelser och villkor enligt gällande tillstånd ska redovisas. Anmälan ska innehålla uppgifter som visar att behovet av ändringen har uppstått som en direkt följd av ändrade förutsättningar för driften av verksamheten på grund av spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19. Av anmälan ska framgå:

- verksamhetens eller åtgärdens utformning, omfattning och lokalisering samt rivningsarbeten, om sådana kan förutses,
- vilka åtgärder som planeras för att förebygga, hindra, motverka eller avhjälpa negativa miljöeffekter,
- miljöns känslighet i de områden som kan antas bli påverkade,
- vad i miljön som kan antas bli betydligt påverkat,
- de betydande miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser, och
- verksamhetsutövarens bedömning av om en betydande miljöpåverkan kan antas.

Anmälan ska innehålla uppgifter som visar att ändringen inte försämrar vattenmiljön på ett otillåtet sätt eller som har sådan betydelse att det äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm. Vidare ska en icke-teknisk sammanfattning finnas i anmälan.

Skälen för förslaget: Skälen för förslaget är i huvudsak de som anges i avsnitt 8.1. När det gäller ändring i fiskodlingsverksamhet behöver anmälan också innehålla uppgifter som möjliggör för tillsynsmyndigheten att bedöma om ändringen kan tillåtas utifrån vad som anges i 5 kap. 4 § miljöbalken gällande miljökvalitetsnormer för vatten.

8.4 Myndighetens hantering och beslut med anledning av en anmälan

Förslag: När en anmälan om ändring kommit in till tillsynsmyndigheten ska myndigheten pröva om kriterierna för att en verksamhet ska få ändras genom anmälan är uppfyllda. Bedömningen ska göras mot det inlämnade underlaget samt det behov som finns av åtgärden. Tillsynsmyndighetens handläggning ska vara skyndsam. Tillsynsmyndigheten ska i sitt beslut ange den tid den ändrade verksamheten ska få bedrivas och vid behov besluta om försiktighetsmått. Om kriterierna för när ändring genom anmälan inte är uppfyllda ska myndigheten meddela förbud mot att genomföra ändringen eller förelägga verksamhetsutövaren att söka tillstånd. Om ändringen görs i en industriutsläppsverksamhet ställs ytterligare krav på beslutets innehåll.

För verksamheter som avser fiskodling ska myndigheten ta ställning till om ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan och därmed behöver tillståndsprövas.

Skälen för förslaget

Anmälan hanteras av tillsynsmyndigheten

Förslaget innebär att anmälan om ändring ska ges in till tillsynsmyndigheten. Under spridningen av det nya coronaviruset är både länsstyrelser och kommuner hårt belastade. Det finns därför anledning att inte i onödan skapa behov av nya rutiner och organisationer. Anmälningar om åtgärder som genomförs i samband med spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 bör därför göras till den myndighet som under normala omständigheter har tillsynsansvar för verksamheten och har ansvar för att handlägga anmälningar om ändringar. Tillsynsmyndigheterna bedöms generellt sett ha god kunskap om verksamheterna samt deras miljöeffekter genom sitt tillsynsansvar.

Den tillsynsmyndighet som handlägger en anmälan ska omgående, om det är en kommunal nämnd, skicka ett exemplar av handlingarna till länsstyrelsen och vice versa om länsstyrelsen är tillsynsmyndighet (25 f § förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd). Att länsstyrelsen blir underrättad om anmälan är viktigt under rådande situation eftersom länsstyrelsen är geografiskt områdesansvarig myndighet enligt förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap och den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom länet enligt förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion. Genom sin verksamhet ska länsstyrelsen minska sårbarheten i samhället, bevaka att risk- och beredskapshänsyn tas i samhällsplaneringen samt utveckla en god förmåga att hantera sina uppgifter under fredstida krissituationer och höjd beredskap. Länsstyrelsen har genom sitt ansvar och sin organisation en god överblick över krisberedskapen regionalt och nationellt när det gäller de behov som uppstått och behöver mötas. Länsstyrelsens kunskap är viktig för att bedöma om det finns behov av ändringen och om de särskilda kriterier för att en tillfällig ändring av en tillståndspliktig ändring som anges i 1 kap. 4 b och c §§ miljöprövningsförordningen är uppfyllda. Underrättelseskyldigheten och länsstyrelsens

synpunkter, i de fall kommunal nämnd är tillsynsmyndighet, kommer därför att vara viktiga för bedömningen av om en ändring bör tillåtas. För att handläggningen av anmälan ska kunna ske snabbt bör verksamhetsutövaren innan anmälan görs hämta in länsstyrelsens yttrande avseende behovet av den ändring som verksamhetsutövaren avser anmäla. För det fall att länsstyrelsens yttrande bifogas anmälan bör den myndighet som handlägger anmälan kunna ta ställning till anmälan utan att skicka anmälan till länsstyrelsen.

Tillsynsmyndigheternas kunskap om verksamheterna som kan bli aktuella för anmälan om ändring och länsstyrelsens kunskap avseende krisberedskap säkerställer att handläggningen av anmälningsärendena har bra förutsättningar för att hanteras skyndsamt och korrekt.

Tillsynsmyndighetens bedömning

Tillsynsmyndigheten ska vid sin handläggning av anmälan beakta om de särskilda kriterier för en tillfällig ändring av en tillståndspliktig ändring som anges i 1 kap. 4 b och c §§ miljöprövningsförordningen är uppfyllda. Därutöver ska tillsynsmyndigheten bedöma vilka effekter ändringen har på människors hälsa och miljön och om dessa är sådana att ändringen kan godtas genom anmälan. Vid en ändring enligt 1 kap. 4 b § miljöprövningsförordningen är tillsynsmyndigheten inte begränsad till kriteriet betydande miljöpåverkan. Om tillsynsmyndigheten bedömer att ändringen inte bör godkännas kan tillsynsmyndigheten förelägga verksamhetsutövaren att söka tillstånd enligt 9 kap. 6 a § miljöbalken.

För en ändring enligt 1 kap. 4 c § miljöprövningsförordningen ska tillsynsmyndigheten ta ställning till om ändringen i sig kan antas medföra betydande miljöpåverkan och i så fall förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd enligt 26 a § förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Tiden för ändringen och beslutets innehåll

Tillsynsmyndigheten ska i varje enskilt fall fatta ett beslut och ta ställning till vilken tid som den ändrade verksamheten får bedrivas utan att tillstånd söks och ange denna tid i sitt föreläggande. En ändring får medges längst t.o.m. den 31 december 2020. Beslutet ska även vid behov innehålla de försiktighetsmått och villkor som ska gälla för verksamheten under perioden.

Det är svårt att överblicka hur spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 kommer att utvecklas över tid. Enligt bestämmelsen möjliggörs därför en förlängning av beslutet om tre månader efter tilläggsanmälan om synnerliga skäl föreligger, se avsnitt 6.2.

I fall då tillsynsmyndigheten ska ta ställning till om förlängning kan godkännas är det viktigt att tillsynsmyndigheten beaktar huruvida det fortsatt är ett underskott avseende sjukvårdsmaterial eller andra produkter och funktioner som behövs till följd av spridningen av det nya coronaviruset samt utfallet av ändringen.

Om verksamheten är en industriutsläppsverksamhet

En omställning av en industriutsläppsverksamhet kan innebära att verksamheten omfattas av en annan bestämmelse i miljöprövningsförordningen och att andra bestämmelser också blir tillämpliga för verksamheten t.ex. krav på att följa ytterligare slutsatser om bästa möjliga teknik och upprätta statusrapport enligt industriutsläppsförordningen. Förordningen (2013:254) om användning av organiska lösningsmedel kan också bli tillämplig. Det är därför viktigt att tillsynsmyndigheten gör en helhetsbedömning av vad ändringen av verksamheten skulle innebära och att verksamhetsutövaren föreläggs att söka tillstånd när så är motiverat. Ändringar som görs måste vara tidsbegränsade och om de ska bli permanenta krävs tillstånd.

Om ändringen av verksamheten kan medges ska tillsynsmyndigheten, vilket beskrivits ovan, i ett föreläggande besluta under vilken tid som ändringen gäller och om de försiktighetsmått och villkor som behövs. Verksamhetens ursprungliga tillstånd med de villkor och begränsningar som följer av tillståndet gäller fortsatt i övriga delar. Så snart de tidsbegränsade ändringarna upphört gäller det ursprungliga tillståndet och dess villkor.

För industriutsläppsverksamheter behöver föreläggandet därutöver innehålla de tillåtna utsläpp och begränsningsvärden som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att ändringen eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön, nödvändiga tillfälliga ändringar av befintliga villkor, tillkommande åtgärder för hantering av kemiska produkter i verksamheten om hanteringen kan medföra olägenheter för den yttre miljön, tillkommande åtgärder som behövs för att övervaka och kontrollera verksamheten med mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod angivet, tillkommande åtgärder för hantering och kontroll av avfall som genereras i verksamheten och de åtgärder som behövs ifråga om avslutning och efterbehandling av den ändrade verksamheten. Tillsynsmyndigheten behöver beakta tillämpliga slutsatser om bästa tillgängliga teknik under industriutsläppsdirektivet när föreläggandet utformas.

9 Ikraftträdande och tidsbegränsad giltighet

Förslag: Författningsändringarna ska träda i kraft så snart som möjligt. Bestämmelserna ska upphöra att gälla vid utgången av mars 2021.

Skälet för förslaget: Författningsändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Det innebär att förslagen bör träda i kraft den [1 juni 2020].

Eftersom bestämmelserna tar sikte på den situation som råder under nuvarande pandemin av covid-19 bör bestämmelserna upphöra att gälla när pandemin väl är under kontroll och behovet av tillfälliga åtgärder upphört. Det är i nuläget svårt att veta när det inträffar men det bör beslutas ett datum när bestämmelserna upphör att gälla. Det datumet kan sedan komma att skjutas fram om behov fortfarande föreligger.

10 Konsekvenser

10.1 Konsekvenser för staten

Förslaget innebär ett klagörande för länsstyrelserna i såväl prövning som tillsyn i det avseendet att det tydliggör vilka avsteg från gällande regelverk och tillstånd som är möjliga under rådande omständigheter. Det är viktigt att länsstyrelserna i sin prövning och tillsyn kan ge svar och snabbt hantera uppkomna situationer och ärenden eftersom det motsatta kan det leda till minskat förtroende för myndighetens förmåga att hantera extraordinära händelser. Med ett regelverk anpassat för rådande situation minskar risken att tillsynsmyndigheter ger dispenser som inte har stöd i lagstiftningen.

Vad gäller prövning uppskattas de tolv länsstyrelserna med miljöprövningsdelegationer att behöva hantera färre ändringstillstånd och villkorsändringar om förslaget genomförs jämfört med om det inte genomförs. Fler ärenden hos miljöprövningsdelegationerna ger längre handläggningstider, vilket innebär att förslaget är positivt för ordinarie prövningsärenden.

Vad gäller tillsyn ökar spridningen av det nya coronaviruset behovet av statens insatser oavsett om förslaget genomförs eller inte. Att inte genomföra förslaget ger behov av ökade insatser kopplat till frågor om överträdelse av tillstånd. Att genomföra förslaget ger behov av ökade insatser när det gäller verksamheter som länsstyrelsen har tillsyn över och som berörs av förslaget. Dessutom ökar behovet av tillsynsvägledning från länsstyrelserna, i den mån tillsyn över berörda verksamheter har överlåtit till kommuner i länet. Tillsynsvägledning utifrån författningsändringarna kommer också behövas från andra statliga myndigheter, till exempel Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Socialstyrelsen.

Lättade processuella krav kan i viss mån bidra till att det blir svårare för statliga myndigheter att bevaka sina intressen. Exempelvis kan krav på tillståndsprövning ha betydelse för att statliga myndigheter ska få kännedom om en åtgärd och därmed möjlighet att lämna upplysningar kring

sådana förhållanden som kan ha betydelse för bedömningen av huruvida en viss åtgärd är lämplig eller inte i förhållande till vissa statliga verksamheter. Lättnaden i processkrav gäller för tillfälliga ändringar av verksamheter som har tillstånd. Nyttillkommande markanspråk liksom störningar av helt ny typ bedöms inte bli aktuellt i någon större utsträckning vilket innebär att negativ påverkan på statens intressen uppskattas bli begränsad.

10.2 Konsekvenser för kommunerna

I likhet med vad som framförts ovan gällande staten innebär förslaget en lättnad för kommunerna som tillsynsmyndighet i det avseendet att det tydliggörs vilka avsteg från gällande tillstånd som är möjliga under rådande omständigheter. Risken att dispenser medges i strid med gällande lagstiftning minskar och förtroendet för kommunens förmåga att skyndsamt hantera frågor och ärenden i kris har förutsättningar för att bibehållas.

Kommunens tillsynsinstanser bedöms öka under spridningen av det nya coronaviruset oavsett om förslaget genomförs eller inte. Att genomföra förslaget kommer troligen innebära ökade insatser i den mån kommunerna har övertagit tillsyn över tillståndspliktiga verksamheter som omfattas av förslaget. Det kan påverka planerad tillsyn så att den inte kan utföras som det var tänkt. Förslaget är dock begränsat till ett fåtal verksamheter varför ökningen av tillsynsinsatser bedöms bli begränsad. Att inte genomföra förslaget leder troligen till ökade insatser för att hantera frågor om överträdelser av tillstånd.

Författningsändringarna ger ökade förutsättningar för att kommunernas behov av produkter för att minska smittspridningen kan tillgodoses. Det kan till exempel handla om skyddsutrustning för personal inom hemtjänst eller andra produkter för att minska smittspridning inom kommunens verksamhet.

10.3 Konsekvenser för regionerna

Författningsändringarna ger ökade förutsättningar för att regionernas behov av sjukvårdsmaterial, medicinsk utrustning och andra produkter för att minska smittspridningen kan tillgodoses. Om behov som uppkommer inom sjukvården inte kan tillhandahållas i den utsträckning som behövs innebär det att smittspridningen inte kan begränsas på effektivt sätt med konsekvenser för personal, patienter och samhället i stort.

10.4 Konsekvenser för företag och enskilda

Förslagen ger ökade förutsättningar för företag att ändra produktion eller ställa om produktion, vilket kan göra det möjligt att tillverka något med stor efterfrågan i en situation där den normala efterfrågan kan vara kraftigt förändrad och när den egentliga verksamheten går ner. Det kan vara ekonomiskt fördelaktigt för enskilda företag samtidigt som de bidrar till att stärka samhällets krisberedskap.

För vattenbrukarna ökar förslaget förutsättningarna att ställa om sina distributionskedjor etc. utan att stora mängder fisk behöver slaktas för destruktion eller för djurfoder. Det i sin tur ökar de enskilda företagens möjligheter att ekonomiskt överleva krisen.

För krematorier innebär författningsförslaget möjligheter att vid behov och förhållandevis snabbt anmäla om ändringar i villkor som kan vara svåra att klara under spridningen av det nya coronaviruset.

Författningsändringarna minskar risken för att enskilda drabbas till följd av brist på sjukvårdsmaterial, medicinsk utrustning eller dylikt.

Det går inte helt att utesluta att ökade störningar t.ex. i boendemiljö för enskilda kan uppstå tillfälligt (se avsnitt 10.5). Enskildas möjlighet till att påverka inom ramen för en anmälan är begränsade i förhållande till en vanlig tillståndsprovning eftersom handläggningen av ett anmälningsärende inte innehåller krav på samråd och kungörelse av information. Eftersom förslaget ger tillsynsmyndigheten förutsättningar att där det behövs förelägga om skyddsåtgärder i sitt beslut efter anmälan, och även vid senare tillfälle under vissa förutsättningar om t.ex. klagomål inkommer, bedöms förslaget inte påverka enskilda negativt.

10.5 Konsekvenser för miljön och människors hälsa

Författningsförslagen syftar till att snabba upp processen för miljöprovningen av sådana verksamheter som bedömts ha brådskande behov av ändringar i samband med spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19. Det är de processuella reglerna som lättas tillfälligt. Avkall ska inte göras på krav till skydd för miljö och hälsa. Lättnaden i processkrav gäller för tillfälliga ändringar av verksamheter som har tillstånd. Nyttillkommande markanspråk liksom störningar av helt ny typ bedöms inte bli aktuellt i någon större utsträckning. Samtidigt kan en ökning av drift eller produktion inom de utpekade verksamheterna förutses vilket troligen innebär ökade utsläpp, risk för störningar i omgivningen etc. Risken för sådana störningar är svåra att fullt ut bedöma men bedöms som mindre då förslaget enbart avser befintliga tillståndsprovade verksamheter och ändringarna ska få ske under en begränsad period.

Miljö- och hälsoeffekterna kommer dock kunna begränsas, dels genom att ändringarna är tillfälliga och dels genom tillsynsmyndighets skyldighet att föreskriva om försiktighetsmått. Miljöbalkens hänsynsregler med bestämmelser om kunskapskrav, försiktighetsprincipen, produktval etc. gäller fortsatt liksom till exempel bestämmelser om miljö kvalitetsnormer.

Vid ökad förbränning i krematorier finns risk för ökade utsläpp av kvicksilver, därför är författningsförslaget utformat så att den ökade förbränningen ska styras till krematorier med kvicksilverrening.

Fiskodlingar i öppna kassar har en negativ miljöpåverkan i det direkta närområdet, i vattenförekomsten som helhet samt i närliggande vattenförekomster. Fiskodlingarna innebär att överskott av råvaror samt föroreningar, dvs. foder, fekalier och lösta närsalter (t.ex. fosfor och kväve), släpps orenade och i stort sett utan begränsning till vattenrecipienten. Utsläppen av näringsämnen bidrar till övergödning. Beroende på var fiskodlingen ligger och förhållandena i berörda vattenförekomster kan även havsmiljön påverkas. Övergödning är ett av de svåraste havsmiljöproblemen och är en av de tyngst vägande orsakerna till att Sverige inte uppnår god miljöstatus enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön. Åtgärder för att minska näringsbelastningen och dess effekter är helt nödvändiga eftersom övergödning har en stor negativ påverkan på biologisk mångfald, hotade arter samt livsmiljöerna och ekosystemen i stort. Tillförseln av både kväve och fosfor har ökat till Egentliga Östersjön mellan 2012 och 2017 och området med syrefria botten i Östersjön är rekordstor sedan hösten 2018. När en tillsynsmyndighet ska hantera en anmälan om ändring av en fiskodlingsverksamhet behöver myndigheten beakta förhållandena i berörda recipienter och vilka miljöeffekter den anmälda ändringen, tillsammans med andra verksamheter och åtgärder, kan förväntas ge. Enbart ändringar som är tillfälliga och som inte kan antas innebära betydande miljöpåverkan får hanteras genom anmälan. Ändringar som inte är tillfälliga och ändringar som kan antas medföra betydande miljöpåverkan ska tillståndsprövas. Mot bakgrund av detta bedöms miljöeffekterna av författningsändringen bli begränsade trots att fiskodling i öppna kassar generellt sett kan innebära stor miljöpåverkan. Tillsynsmyndigheten har en skyldighet att förelägga verksamhetsutövaren att genomföra försiktighetsmått alternativt förbjuda verksamheten eller förelägga verksamhetsutövaren att söka tillstånd för ändringen.

10.6 Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges medlemskap i EU

Förslaget har utformats så att skyldigheter i berörda EU-direktiv uppfylls.

Författningsförslaget berör verksamheter som träffas av MKB-direktivet, se avsnitt 5. Direktivet innebär att medlemsstaterna ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att projekt som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan bl.a. på grund av deras art, storlek eller lokalisering blir föremål för krav på tillstånd och en bedömning av deras miljöpåverkan innan tillstånd ges (artikel 2.1). Av direktivet framgår dock att medlemsstaterna får, efter bedömning från fall till fall och inom ramen för den nationella lagstiftningen, besluta att inte tillämpa direktivet på projekt eller delar av projekt som enbart avser projekt som enbart avser beredskapen vid civila olyckor och kriser om medlemsstaten anser att det

skulle inverka negativt på dessa syften (artikel 1.3). Förslaget såsom det är utformat är förenligt med MKB-direktivet. När det gäller ändringar som behövs inom sjukvård, krematorium m.m. är det åtgärder som handlar om att hantera en civil kris. MKB-direktivets artikel 1.3 är tillämplig på dessa fall.

När det gäller industriutsläppsdirektivet finns inte motsvarande undantag som i MKB-direktivets artikel 1.3. Industriutsläppsdirektivet ställer bl.a. upp krav på tillstånd och vad som ska regleras i tillstånd i de verksamheter som omfattas samt att bästa tillgängliga teknik ska tillämpas. Det ställer också en mängd materiella krav på bl.a. användning av organiska lösningsmedel. Nu föreslagna ändringar gör inte något undantag från de materiella kraven som ställs upp i industriutsläppsdirektivet utan utgör en tillfällig lättnad från när tillståndsprövning krävs. En anmälan om ändring av en industriutsläppsverksamhet får endast göras av befintliga industriutsläppsverksamheter som redan har tillstånd och omfattas av industriutsläppsbestämmelserna. Tillsynsmyndigheten ska därtill, efter en anmälan av en ändring som kan ha en betydande negativ inverkan på människors hälsa eller miljön och som är motiverad av spridningen av det nya coronaviruset och brådskande och nödvändig för samhällets krisberedskap, fatta ett beslut som kompletterar tillståndet och som innehåller de krav som ska ställas på industriutsläppsverksamheter. Ändringar måste därutöver vara tidsbegränsade. Tillsynsmyndigheten ska göra en bedömning i det enskilda fallet av vad ändringen av verksamheten skulle innebära och förelägga verksamhetsutövaren att söka tillstånd när det är motiverat. Lättnaden i kravet på tillstånd gäller under en begränsad tid och under särskilda omständigheter. Om en ändrad verksamhet ska permanentas krävs tillstånd. Förslaget såsom det är utformat bedöms därmed vara förenligt med industriutsläppsdirektivet.

Författningsförslaget berör ramdirektivet för vatten (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område) och ramdirektiv om en marin strategi (Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG av den 17 juni 2008 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område) samt regionala överenskommelser om utsläppsminskningar inom ramen för Helcomsamarbetet. Arbetet inom Helcom är en viktig del av Sveriges (och andra Östersjöstater som är EU-medlemmar) genomförande av ramdirektivet om en marin strategi, inklusive arbetet att minska övergödning. Sverige har i nuläget problem med att uppnå god miljöstatus för kustvatten och havsområden, och förslaget avseende fiskodling kan ytterligare öka behoven av åtgärder för att nå gränsvärden och krav enligt direktiven. Författningsförslaget innehåller en bestämmelse som poängterar att de ändringar som medges inte får äventyra möjligheten att uppnå en miljö-kvalitetsnorm för vatten och inte får innebära någon otillåten försämring av vattenmiljön. Förslaget har på så sätt beaktat nyss nämnda direktiv.